

ARCTICA – UN TERITORIU ÎN DISPUTĂ, OBIECTIV AL UNUI „NOU MARE JOC GEOPOLITIC” –

Colonel dr. Vasile CERBU

Comandamentul Diviziei 2 Infanterie „Getica”, Buzău

Colonel Valentin CIORANU

Comandantul Regimentului 528 ISR „Vlad Țepeș”, Brăila

Oceanul Arctic, cel mai mic și mai puțin adânc dintre oceanele lumii, deschide două noi rute de comunicații maritime și are o climă polară extrem de aspră pe tot parcursul anului. Regiunea este un amestec de interese geopolitice și economice, adăpostind o gamă foarte variată de resurse naturale, în special hidrocarburi, dar și aur, argint, uraniu și alte metale rare, a căror exploatare este însă nesustenabilă, deocamdată.

Zona Arctică este un spațiu de dispute geopolitice între statele riverane, care încearcă să-și impună jurisdicția asupra unei suprafețe cât mai mari din teritoriu, dar și a unor puteri neriverane, cum sunt China, Japonia, Germania. Ca urmare a importanței pe care a dobândit-o în ultima perioadă, statele riverane, în special Federația Rusă, dar și cele cu interese în zonă au început să-și reconfigureze dispozitivul militar dincolo de Cercul Polar. Mizele au transformat Arctica într-un obiectiv al unui „nou mare joc geopolitic”

Cuvinte-cheie: Arctica, resurse naturale, dispute geopolitice, înarmare, joc geopolitic.

INTRODUCERE

Înainte de a aborda problemele de natură geopolitică sau geoeconomică, este necesar să facem o prezentare generală a zonei pe care o supunem analizei.

Oceanul Înghețat sau Oceanul Arctic este situat în regiunea Polului Nord și este *cel mai mic dintre oceanele lumii* (aproximativ 788.000 km²), are forma relativ circulară și centrul aproximativ la Polul Nord al planetei. Este delimitat de țărmurile nordice ale continentelor Europa, Asia (Siberia) și America de Nord, precum și cele ale insulei Groenlanda. Comunică liber cu Oceanul Atlantic și, printr-o strâmtoare îngustă (strâmtoarea Bering), cu oceanul Pacific.

Figura nr. 1: Arctica – poziționare și delimitare

Regiunea Arctică reprezintă un amestec de interese economice și geopolitice, datorită resurselor potențiale, precum și controlului rutelor comerciale.

Țărmurile celor trei continente care îl mărginesc sunt dintre cele mai neregulate, rezultând foarte multe peninsule, golfuri, estuare, și fiorduri. Una dintre principalele caracteristici ale acestui ocean acoperit parțial de gheață este că *nu are contact cu continentele care îl delimitează* decât prin mările de margine.

În Oceanul Arctic există *două căi de comunicații maritime*:

- *Pasajul de Nord*, care este calea cea mai scurtă prin nordul Siberiei între vestul Rusiei (portul Murmansk) și estul Rusiei (portul Vladivostok);
- *Pasajul de Nord-Vest*, care străbate apele arctice prin nordul planetei, de la Oceanul Atlantic la Oceanul Pacific. Chiar dacă, până nu demult, cele două căi erau inaccesibile, în prezent, grație spărgătoarelor de gheață moderne și navelor de construcție specială, sunt utilizate în mod frecvent.

Regiunea are o *climă polară aspră*, care este influențată pe tot parcursul anului de masa de aer polar rece și este caracterizată prin temperaturi foarte scăzute, între $-32-36^{\circ}\text{C}$ și $0-1^{\circ}\text{C}$ (uneori, mult mai scăzute). Precipitațiile oscilează între 75 și 500 mm/an. Printre cele mai importante insule sunt Makarov, Bredly, Andreev, Djils, Exploratorilor Polului Nord, Keenan, Spitsbergen etc.

IMPORTANȚA ARCTICII

Regiunea Arctică reprezintă un amestec de interese economice și geopolitice, datorită resurselor potențiale, precum și controlului rutelor comerciale. Importanța economică a zonei a crescut, odată cu conflictele politico-militare din zona Orientului Mijlociu care au impus căutarea de alternative la rutele tradiționale de transport, de afirmarea Indiei și Chinei ca mari puteri economice cu nevoi de resurse energetice în creștere și ca urmare a încălzirii climei și topirii ghețarilor care fac mai accesibilă exploatarea resurselor de hidrocarburi, estimate la peste 25% (unii le evaluează la 50%) din resursele neexploatate ale lumii (se vorbește de aproximativ 90 de miliarde de barili de petrol și 1.680 de trilioane metri cubi de gaze). Interesul pentru această zonă din punct de vedere economic este accentuat și de prezența unor zăcăminte de aur, argint, uraniu, plumb, zinc și nichel.

Arctica – un teritoriu în dispută, obiectiv al unui „nou mare joc geopolitic”

Figura nr. 2: Resursele Arcticii

Importanța Arcticii este amplificată și de posibilitatea deschiderii a două noi rute de navigație, numite pasaje. Este vorba de Pasajul de Nord-Vest, prin spațiul Nordului Canadian, și Pasajul de Nord, de-a lungul coastei Federației Ruse și prin nordul coastelor Norvegiei.

Importanța Arcticii este amplificată și de posibilitatea deschiderii a două noi rute de navigație, numite pasaje. Este vorba de *Pasajul de Nord-Vest*, prin spațiul Nordului Canadian, și *Pasajul de Nord*, de-a lungul coastei Federației Ruse și prin nordul coastelor Norvegiei. Calota glaciară se topește cu o viteză uimitoare, iar suprafața ghețurilor arctice se micșorează permanent, ceea ce face posibil ca, o parte din an, navigația să fie posibilă pentru o durată mai mare, fără folosirea spărgătoarelor de gheață. Potrivit revistei „*Science*”, care face referire la un raport dat publicității de US Arctic Research Commission, se estimează că, în aproximativ 10 ani, navele care nu sunt special echipate vor putea naviga în timpul verii pe aceste pasaje¹.

¹ <https://wsl.jw.org/ro.walorg/d/r34/lpm/102003848>, accesat la 15.09.2019.

Canada, în situația în care apele vor avea statut internațional, va pierde controlul asupra accesului și tranzitării pasajului, iar libera circulație internațională implică riscuri, inclusiv cel terorist, deoarece grupările teroriste ar putea ajunge cu ușurință pe continentul american.

Pasajul de Nord-Vest leagă Oceanele Arctic, Atlantic și Pacific, având o lungime totală de 5.780 km. Acest pasaj a generat unul din primele conflicte de interese în zona arctică, în curs de desfășurare între SUA și Canada. Cele două state nu se pot pune de acord asupra statutului juridic al nenumăratelor insule și strâmtoni aflate pe această rută considerată strategică. Astfel, Canada dorește ca apele care constituie Pasajul de Nord-Vest să fie tratate ca ape interne, canadiene, asupra cărora să-și exercite suveranitatea completă, în timp ce SUA ar dori ca pasajul să fie considerat strâmtoare internațională, ceea ce ar reduce considerabil capacitatea Canadei de a-și exercita suveranitatea asupra acestor ape². Starea de navigabilitate a pasajului o perioadă mai mare de timp în cursul anului ar scurta distanța de transport între Europa și Asia cu aproximativ 8.400 km, comparativ cu traseul prin Canalul Panama, sau cu 22.000 km comparativ cu traseul de la capul Horn, pentru petrolierele care nu pot naviga prin Canalul Panama. Un alt motiv al disputei este reprezentat de resursele naturale care se estimează că se ascund în adâncuri.

Figura nr. 3: Pasajul de Nord-Vest

Canada, în situația în care apele vor avea statut internațional, va pierde controlul asupra accesului și tranzitării pasajului, iar libera circulație internațională implică riscuri, inclusiv cel terorist, deoarece grupările teroriste ar putea ajunge cu ușurință pe continentul

² http://www.cass_ro.org/arctica/Alexandru_Grumaz, accesat la 19.09.2019.

american utilizând această rută. Pentru SUA, asigurarea navigației prin pasaj aduce beneficii directe și indirecte, ca urmare a reducerii costurilor de transport pentru companiile americane care-și desfășoară activitatea în Asia sau exploatează resursele din Alaska și exportă pe piețele europene. Reversul medaliei l-ar putea constitui faptul că își periclitează relația cu un aliat tradițional – Canada, din ce în ce mai apropiat de Rusia în ultimii ani³.

Mecanismele internaționale sunt greu de aplicat acestui conflict. Convenția Națiunilor Unite în privința Dreptului Mării, în engleză (United Nations Convention on the Law of the Sea/UNCLOS) este dificil de aplicat, deoarece nu s-a ajuns la un acord – pasajul să fie considerat pământ (fiind înghețat o mare parte a anului), așa cum este apreciat de indigeni (principalul argument al Canadei), sau apă (cum este apreciat de SUA). Mai mult decât atât, SUA fac parte din grupul statelor care nu au ratificat această convenție.

Dacă schimbările climatice în zonă vor continua în acest ritm, este posibil să se reaprindă vechi conflicte între SUA și Rusia, dar într-un alt context internațional, context în care existența altor puteri mondiale cu interese în creștere în zonă va complica și mai mult luarea de decizii. Se poate aprecia că fragilitatea echilibrului geopolitic din această zonă, alimentată de interese strategice majore, poate avea repercusiuni inclusiv asupra relațiilor dintre aliați, atunci când interesele acestora se situează pe poziții antagonice⁴.

Pasajul de Nord sau Calea Maritimă de Nord, așa cum este denumită de ruși, este cel mai scurt traseu navigabil dintre Asia și Europa, se întinde de-a lungul întregului țărm nordic al Federației Ruse, între porturile Arhanghelsk, Murmansk și Vladivostock. Această cale mai lină este o alternativă la rutele tradiționale între Shanghai și Rotterdam prin Canalul Suez, în lungime de aproximativ 20.000 km.

Ruta scurtează distanța cu aproximativ 5.000 km sau durata cu aproximativ 10-12 zile (din durata, pe ruta tradițională, de aproximativ 50 de zile), reduce costurile de combustibil și de asigurare a navelor și al mărfurilor, evită zonele amenințate de piraterie și, foarte important, evită Strâmtoarea Malacca, această jugulară energetică a Chinei, care este principalul pasaj de navigație între Oceanele Pacific și Indian⁵.

Fragilitatea echilibrului geopolitic din această zonă, alimentată de interese strategice majore, poate avea repercusiuni inclusiv asupra relațiilor dintre aliați, atunci când interesele acestora se situează pe poziții antagonice.

³ *Ibidem*.

⁴ Final Report at Naval Operations in an Ice-free Arctic Symposium, 17-18 aprilie 2001, disponibil pe <http://www.star.nesdis.roaa.gov/star/documents/2007/IceSymp/FinalArcticReport.2001.pdf>, accesat la 09.09.2019.

⁵ Alexandru Ionuț Cătoi, *Calea Maritimă de Nord*, disponibil online pe Geopolitis.ro/calea_maritima_de_nord/

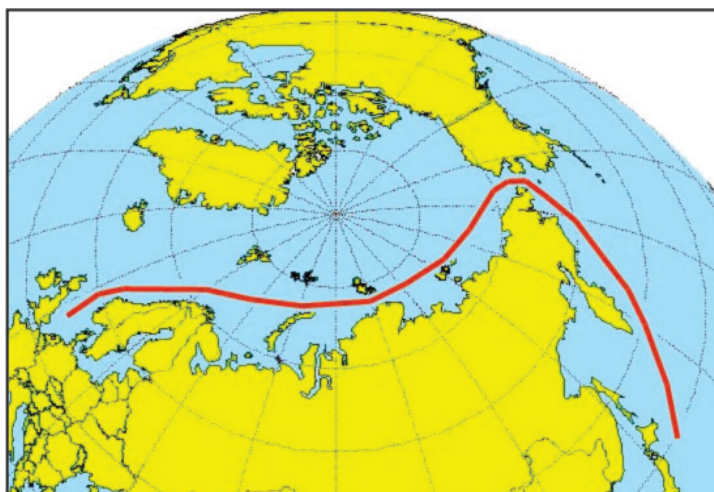

Figura nr. 4: Pasajul de Nord

Încercarea de a găsi o cale de navigație prin nord datează din epoca marilor descoperiri geografice, atunci când portughezii și spaniolii dețineau monopolul navigației pe mările și oceanele care făcea legătura dintre Europa și Orientul Îndepărtat.

Putem afirma că rutele tradiționale prin Canalul Suez și Canalul Panama cunosc o deteriorare accelerată privind gradul de operativitate a navigației și de risc privind exploatarea infrastructurii prin faptul că, raportate la volumul de trafic în creștere, se apropie de capacitatea lor maximă. În felul acesta, se justifică atenția și eforturile de a găsi noi căi de navigație, una fiind Pasajul de Nord.

Încercarea de a găsi o cale de navigație prin nord datează din epoca marilor descoperiri geografice, atunci când portughezii și spaniolii dețineau monopolul navigației pe mările și oceanele care făcea legătura dintre Europa și Orientul Îndepărtat. Prima încercare aparține Rusiei, care îl angajează pe navigatorul olandez Willem Barents, dar acesta nu reușește să atingă acest obiectiv, ajungând doar până în Insulele Novaya Zemlya, în 1594. Ulterior acestui insucces, Rusia organizează expediții terestre spre est, în Siberia și Extremul Orient, cercetând și țărmurile nordice. Expedițiile având ca obiectiv găsirea unei căi maritime alternative au fost reluate pe timpul lui Petru cel Mare și ulterior, de referință fiind încercările danezului Vitus Bering, încadrat în marina rusă, care explorează țărmurile Peninsulei Kamceatka și ale Alaskăi, demonstrând că Extremul Orient nu este legat de continentul american. Pentru prima dată, ruta nordică a fost traversată de o echipă condusă de savantul suedez Nordenskjold, finanțată de un proprietar rus de mine, Sibriakov, în 1797. Autorul acestei expediții considera că traseul nu va fi viabil și sustenabil pentru a fi promovat comerțul pe mare. Dar, zona capătă o importanță strategică odată cu venirea

la putere a comuniștilor în Rusia, care au dezvoltat infrastructura portuară, au dezvoltat o flotă de spărgătoare de gheață și au construit mijloacele și infrastructura necesare supravegherii din aer. Apogeul activităților de transport pe această rută a fost atins în 1987, ulterior intrând în declin, până în urmă cu câțiva ani⁶.

Dar, industria shippingului are un caracter ciclic și, după o perioadă de declin, înregistrează un nou avânt urmare a încălzirii globale, a reducerii suprafeței gheții Oceanului Arctic, a resurselor potențiale și a intereselor în creștere pentru această regiune, manifestat nu doar de țările arctice, ci și de cele neriverane, cum sunt China, Japonia, Germania etc. În ultima perioadă, s-a înregistrat o creștere accentuată a cererii și eliberării de permise de navigație pe această rută, estimându-se un impact major asupra activităților economice în viitor⁷. Faptul că această rută maritimă are o importanță majoră este subliniat de propunerea legislativă, elaborată de experți ai Ministerului rus al Apărării, care impune reguli ce trebuie respectate de toate navele care doresc să folosească Pasajul de Nord. În varianta că vor fi aprobate și impuse ca norme juridice internaționale, toate navele vor trebui să-și anunțe intenția de navigație cu 45 de zile înainte și să permită unui navigator rus să urce la bord pentru a monitoriza întreaga călătorie⁸. Totodată, justificarea trebuie să conțină numele navei, obiectivul acesteia, ruta și perioada de navigație, caracteristicile navei, cum sunt lungimea, lățimea, greutatea, pescajul și tipul puterii motorului⁹. Nerespectarea acestor reguli poate atrage măsuri punitive, cum sunt confiscarea sau chiar scufundarea navelor. Scopul declarat al acestui act normativ este de a proteja mediul înconjurător și siguranța traficului naval, în fapt însă, scopul real ascunde intenția Rusiei de a-și asigura controlul total asupra navigației.

Pentru a înțelege mai corect confruntările geopolitice din regiune și direcțiile de dezvoltare a sistemelor militare este necesar să analizăm și punctul de trecere obligatoriu, de legătură între Pasajul de Nord

Faptul că această rută maritimă are o importanță majoră este subliniat de propunerea legislativă, elaborată de experți ai Ministerului rus al Apărării, care impune reguli ce trebuie respectate de toate navele care doresc să folosească Pasajul de Nord.

⁶ Cf. Alexandru Ionuț Cățoi, *op. cit.*

⁷ Cf. Mioara Stoica, *S-a lansat o nouă rută comercială printre ghetari din Oceanul Arctic*, disponibil online pe epochtimes_romania.com/news/s_a_lansat_o_noua_ruta_comerciala_printre_ghetarii_din_oceanul_artic_201482, accesat la 10.09.2019.

⁸ https://www.digi24.ro/externe/Rusia_ameninta_ca_va_scufunda_navele_straine_care_tranverseaza_oceanul_artic_1093522, accesat la 30.09.2019.

⁹ https://thebarentsobserver.com/en/security/201903/izvestia_what_awaits_foreign_military_versus_northern_sea_route/, accesat la 05.09.2019.

și Pasajul de Nord Vest, numit *Breșa GIUK*. În jargonul militar, *Breșa GIUK* este acronimul pentru Groelanda, Islanda și Regatul Unit al Marii Britanii și este importantă în condițiile în care permite legătura navală între Marea Nordului/Pasajul de Nord și Oceanul Atlantic/Pasajul de Nord Vest, în situația în care Canalul Mânecii este blocat.

În noile condiții, în noul context geopolitic, breșa este punct de trecere al submarinelor ruse, dar este vulnerabilă în sensul că rușii pot supraveghea și monitoriza comunicațiile prin fibră optică, iar în anumite situații le pot chiar distruge.

Figura nr. 5: Breșa GIUK văzută din satelit

Și-a demonstrat importanța în al Doilea Război Mondial, dar și pe timpul Războiului Rece, mai ales după 1950, deoarece reprezenta singura ieșire a submarinelor sovietice din Oceanul Arctic în Oceanul Atlantic. NATO, îngrijorat de amenințarea submarinelor sovietice, care își aveau bazele majoritar în Peninsula Kola, și-a fundamentat strategia militară în regiune pe blocarea acestei breșe, prin instalarea unor sisteme de ascultare-supraveghere pentru obținerea de informații, și dispunerea unor platforme cu armament antisubmarin în regiune (submarine cu propulsie nucleară, fregate etc.)¹⁰. După implozia URSS acest punct și-a pierdut importanța militară, dar și-a menținut-o pe cea economică, deoarece prin zonă treceau cele mai multe cabluri submarine prin care se realizează comunicațiile între Europa și America de Nord, știut fiind că o foarte mare parte din comunicații se realizează prin suportii de fibră optică.

În noile condiții, în noul context geopolitic, breșa este punct de trecere al submarinelor ruse, dar este vulnerabilă în sensul că rușii pot supraveghea și monitoriza comunicațiile prin fibră optică, iar în anumite situații le pot chiar distruge.

¹⁰ Cf. Alexandru Grumaz, *Un nou front de luptă pentru Rusia*, disponibil online pe https://adevarul.ro/international/artica_un_nou_front_de_lupta_pentru_rusia/.../index.html, accesat la 29.08.2019.

ACTORII GEOPOLITICI DIN REGIUNE ȘI DISPUTELE DINTRE ACEȘTIA

În primii ani după încheierea Războiului Rece, zona arctică a atras puțin atenția în mass-media internațională. Acest teritoriu imens de aproximativ 21.000.000 km², situat între Polul Nord și Cercul Polar de Nord, care a avut o importanță strategică extraordinară în anii '80, atât pentru forțele navale ale SUA, cât și pentru cele ale URSS, a început să suscite interesul din ce în ce mai mare, ca urmare a încălzirii climatice și a implicațiilor pe care acest fenomen îl prezintă pentru omenire, în general, și mai ales pentru statele limitrofe acestei regiuni, în sensul că exploatarea resurselor se poate executa cu mai mare ușurință¹¹. Măsurătorile executate în ultimii ani înregistrează tendințe generale de scădere continuă a stratului de gheață, evoluție care se menține, astfel încât proiecțiile recente indică veri fără gheață între anii 2030-2035¹².

Dar, acest fenomen climatic în schimbare generează o modificarea și a geopoliticii, în sensul că o zonă „*bun economic la nivel global*” este considerată un aprig motiv de conflict pentru această „*mină de aur*” pretinsă sau contestată de actorii globali din zonă¹³.

Data fiind importanța geo-economică a zonei, dreptul la proprietate trebuie demonstrat și/sau impus, chiar dacă exploatarea resurselor este inefficientă în acest moment. Un alt argument este că, față de resursele energetice din Orientul Mijlociu și din Africa, zone caracterizate de instabilitate și violență, rezervele energetice ale Arcticii pot fi exploatate fără asemenea riscuri.

În conformitate cu evaluarea executată de instituții ale Statelor Unite (exemplu, US Ecological Survey) a resurselor energetice din regiunea arctică, cele mai mari rezerve de petrol din regiune sunt bazinul Arctic al Alaskăi, bazinul Amerasia la nord de Canada, bazinele de est și de vest din Groenlanda, precum și în nordul Rusiei (nordul și sudul Mării Albe, estul Mării Siberiene, Marea Chukchi și Marea Barents)¹⁴.

În conformitate cu evaluarea executată de instituții ale Statelor Unite a resurselor energetice din regiunea arctică, cele mai mari rezerve de petrol din regiune sunt bazinul Arctic al Alaskăi, bazinul Amerasia la nord de Canada, bazinele de est și de vest din Groenlanda, precum și în nordul Rusiei.

¹¹ politica.org.ro/geopolitica-z/geopolitica_conflictul_arctic_un_razboi_rece_intr-o_zona_inghetata/22362/, accesat la 08.09.2019

¹² *Ibidem*.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ Cf. Keith J. Bird și colectiv, *Circum-Arctic Resource Appraisal: Estimates of Undiscovered Oil and Gas of the Artic Circle*, disponibil online pe <https://pubs.gov/fs/2008/3049/>, accesat la 20.09.2019

Figura nr. 6: Dispute teritoriale

Schițarea pe o hartă a posibilelor zone de interes ale statelor riverane în Arctica demonstrează că acestea se intersectează doar pe tronsoane de mici dimensiuni, concluzia fiind că dezacordurile posibile ar putea fi rezolvate prin negocieri, neexistând probleme care să solicite o soluție militară.

În conformitate cu Convenția ONU privind Dreptul Maritim (UNCLOS), suveranitatea statelor se extinde la 200 de mii marine, care este zonă economică exclusivă. În unele cazuri, statele pot extinde jurisdicția lor până la 350 de mii marine prin prezentarea de probe geologice Comisiei ONU privind limitele platoului continental (Limits of the Continental Shelf – CLCS), în termen de 10 ani de la ratificarea dreptului maritim. Actorii politici implicați în acest proces sunt Rusia, Canada, Danemarca și Norvegia, ca state riverane zonei arctice. SUA acționează ca stat riveran, dar în afara cadrului ONU, deoarece nu au ratificat niciodată această convenție¹⁵.

CLCS nu se ocupă de dispute teritoriale, fiind un organism tehnic. Granițele platoului sunt stabilite de state, prin intermediul unor acorduri bilaterale, între cele cinci state riverane la Oceanul Arctic. Schițarea pe o hartă a posibilelor zone de interes ale statelor riverane în Arctica demonstrează că acestea se intersectează doar pe tronsoane de mici dimensiuni, concluzia fiind că dezacordurile posibile ar putea fi rezolvate prin negocieri, neexistând probleme care să solicite o soluție militară. Cu alte cuvinte, Arctica este un „teritoriu al dialogului”, așa cum a afirmat președintele Putin în 2010, la întrunirea reprezentanților Comitetului Arctic¹⁶.

În 2001, Rusia a înaintat o cerere la ONU pentru a intra în posesia a 1.240 de mii subacvatice referitoare la ceea ce se numește Dorsala

¹⁵ Cf. P. Singh, *Whose Arctic is it anyway?*, disponibil online pe <https://idso.in/publications> accesat la 09.09.2019

¹⁶ *Ibidem*.

Lomonosov, argumentând că acest munte subacvatic este o prelungire a suprafeței siberiene. În acest sens, a fost organizată o expediție științifică în cadrul căreia a fost fixat un steag rus, pe fundul oceanului, sub Polul Nord. Ulterior, au fost elaborate strategii și planuri care să permită punerea în valoare și exploatarea zonei. În situația în care comisia va recunoaște acest drept, Federația Rusă își va extinde zona economică exclusivă pe aproape tot drumul spre Polul Nord¹⁷.

În 2015, Rusia a înaintat o nouă cerere la ONU, revendicând în Arctica un teritoriu de peste un milion de km², urmare a dovezilor clare că o parte a Dorsalei Lomonosov, Dorsalei Mendeleev și Văii Podvodnikov îi aparțin¹⁸. Un răspuns la această cerere încă nu a fost dat.

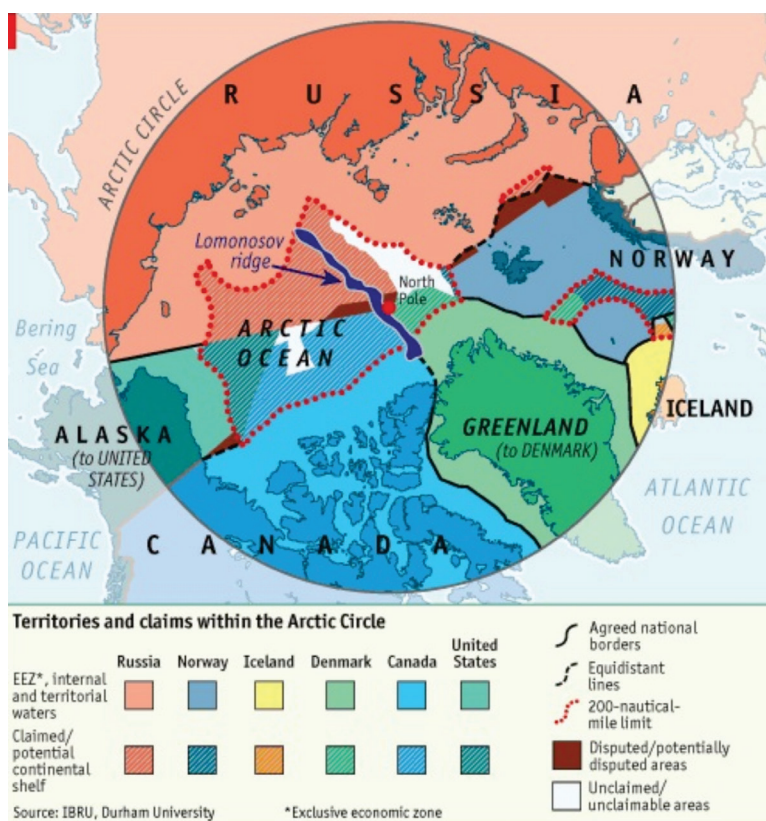

Figura nr. 7: Arctica, dispute teritoriale

¹⁷ http://romanian.ruvr.ru/2014_10_30/Oamenii_de_stiinta_au_demonstrat_ca_Rusia_are_dreptul_sa_revendice_teritorii_arctice/0883/, accesat la 20.09.2019.

¹⁸ Cf. Keith J. Bird și colectiv, *loc. cit.*

Suveranitatea arctică este apreciată de canadieni ca fiind de importanță prioritară, în acest sens guvernul canadian acționând pentru achiziția a opt nave spărgătoare de gheață militare (înarmate).

Canada a cerut o porțiune mare din Dorsala Arctică, susținând inclusiv că Dorsala Lomonosov este o extensie subacvatică a Insulei Ellesmere. Cererea Canadei la ONU din decembrie 2013 este sursă de conflict deschis cu Rusia și Danemarca. Suveranitatea arctică este apreciată de canadieni ca fiind de importanță prioritară, în acest sens guvernul canadian acționând pentru achiziția a opt nave spărgătoare de gheață militare (înarmate)¹⁹. Sunt prevăzute, de asemenea, executarea unor exerciții militare, vizite politice la înalt nivel, constituirea unei baze militare fortificate pe vârful de nord al Insulei Ellesmere²⁰.

Interesul statelor riverane zonei Arcticii sunt demonstrate și de eforturile făcute pentru a-și exercita autoritatea, reflectată în imaginea alăturată²¹.

Danemarca a organizat, în 2012, o expediție științifică pentru a demonstra că 155.000 km² din fundul Oceanului Arctic, inclusiv Polul Nord, fac parte din aria ce i se cuvine și trebuie încorporați Regatului Danemarcei (pe lângă Groenlanda și Insulele Feroe)²².

Se pune problema dacă Rusia, Danemarca și celelalte state limitrofe Arcticii au intenția să respecte dreptul mării pe tema delimitării frontierelor. Moscova nu poate decât profita în urma unei evoluții pașnice a situației, deoarece, datorită coastei siberiene, cu lungimea de aproximativ 20.000 de km, dobândește zone imense din fundul Oceanului Arctic și este puțin probabil că va risca aceste potențiale beneficii iscând probleme privind un teritoriu mic revendicat de Danemarca sau Norvegia. Șansele de a găsi și exploata, într-un viitor apropiat, gaze naturale sau petrol în apropierea Polului Nord sunt reduse sau aproape inexistente²³.

Când se analizează rolul Danemarcei²⁴ în geopolitica Arcticii trebuie luat în considerare statutul Groenlandei, care, începând cu 2009,

¹⁹ https://www.cbc.ca/news/canada/nova_scotia/otawa_sign_288m_contact_fr_desing_of_artic_ships_11312194, accesat la 16.05.2019.

²⁰ https://www.ctnews.ca/Canadian_forces_carry_out_artic_training_exercises_1319026, accesat la 17.05.2019.

²¹ Cf. Borgerson Scott și Antrim Caytlyn, *An Artic Circle of friends*, disponibil online pe <https://www.nytimes.com/2009/03/28/opinion/28borgerson>, accesat la 17.09.2019.

²² Cf. Alex Vărzaru, *Canada vrea oficial Polul Nord*, disponibil online pe www.ziare.com/internațional/canada/canada-vrea-oficial-polul-nord-272124, accesat la 15.09.2019.

²³ http://romanian.ruvr.ru/2014.08.09_Canada_intentioneaza_sa-si_extinda_teritoriul_in_Artica-61491, accesat la 16.09.2019.

²⁴ Cf. Paul Reynolds, *Russia a head in Arctic's gold rush*, disponibil online pe www.news.bbc.co.uk/2/hi/6925853.stm, accesat la 18.09.2019.

are o largă autonomie (chiar dacă Danemarca este cea care generează politica externă a regatului, inclusiv a teritoriilor sale autonome). Repartizarea puterilor statului se schimbă treptat, ca urmare a faptului că Groenlanda câștigă influență și prestigiu pe plan internațional²⁵.

Un eveniment deosebit s-a petrecut în august 2019, când președintele SUA, Donald Trump, a lansat Danemarcei o propunere de începere a negocierilor pentru a cumpăra Groenlanda, propunere ce a fost refuzată. Rațiunile care stau la baza acestui act sunt resursele naturale uriașe ale insulei în hidrocarburi, fier, zinc, aur, metale rare etc., a căror exploatare poate deveni posibilă ca urmare a topirii rapide a gheții, dar și creșterii importanței geopolitice a SUA în regiune, prin controlul asupra unei imense suprafețe din Oceanul Arctic și asupra pasajului Giuk prin dezvoltarea infrastructurii militare deja existente (baza aeriană de la Thule). Menționăm faptul că, până recent, pentru SUA, Arctica a jucat un rol minor în strategia militară, facilitățile militare din zonă având doar rolul protecției antibalistice a teritoriului aerian. Acest gest politic al președintelui are semnificația unei schimbări de paradigmă în strategia militară a SUA cu referire la zona Arcticii.

Norvegia și Rusia au ajuns recent la o înțelegere cu privire la proprietățile din Marea Barents, miza fiind depozitele uriașe de hidrocarburi, în condițiile în care rezervele planetare sunt pe cale să se epuizeze²⁶.

În regiune există instituții care definesc relațiile dintre statele angajate: Consiliul Arctic, Dimensiunea Nord-Europeană a UE, Consiliul Nordic, Consiliul Euro-Arctic al Mării Barents, constituit în 1993, cu participarea Finlandei, Suediei, Norvegiei și Rusiei și Consiliului Economic Arctic, constituit recent, în 2014, cu participarea tuturor statelor limitrofe. De asemenea, este inițiată, din 2012, o reuniune a șefilor apărării din statele membre ale Consiliului Arctic²⁷.

*Norvegia și Rusia
au ajuns recent
la o înțelegere
cu privire la
proprietățile din
Marea Barents,
miza fiind
depozitele uriașe
de hidrocarburi,
în condițiile în
care rezervele
planetare sunt
pe cale să se
epuizeze.*

²⁵ Groenlanda este sub dominație daneză de peste 300 de ani. Are o populație de aproximativ 55.000 de locuitori, un statut de autonomie lărgită cu drept de a beneficia de resursele proprii, iar limba groenlandeză vorbită de nativii eschimoși a devenit limbă oficială. Nu mai face parte din UE, din 1985, deși a aderat în 1975, ca parte a Danemarcei. Are o dispută cu Canada privind suveranitatea asupra insulei Hans. Din 2009, este un teritoriu aproape independent, cu guvern și politici proprii, mai puțin în ceea ce privește politica externă și de securitate. Se poartă negocieri pentru independență deplină.

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ <https://adevarul.ro/internațional/n-lume/batalia-resursele-energetice-oceanul-artic-1-50>, accesat la 20.09.2019.

Problemele în zonă sunt economice și politice, dar țin și de mândria națională. Începând cu 2013, armata rusă și-a intensificat prezența în zona arctică, aceasta redevenind un loc de interes strategic pentru Moscova, dar și pentru statele riverane și pentru unele mari puteri neriverane.

EXPLOATAREA RESURSELOR ÎNCĂ NU ESTE SUSTENABILĂ

În zonă nu sunt numai interese contrare, există și *oportunități de cooperare*. Astfel, Rusia are acces la tehnologia norvegiană de exploatare a zăcămintelor de petrol, cooperarea între compania Norway Statoil și companiile rusești Gazprom și Rosneft fiind în derulare. Exploatarea resurselor a generat și dezvoltarea infrastructurii de transport, în special a celei navale, prin dezvoltarea facilităților portuare în Norvegia, dar și în Rusia (Murmansk, Arhanghelsk²⁸).

În același timp, în zonă au apărut noi competitori pentru această nouă și ultimă mare frontieră energetică a lumii. Un alt „*mare joc geopolitic*” este în curs de desfășurare. China, care deține o bază de cercetare în arhipelagul Svalbard din Norvegia încă din 2004, își construiește primul spărgător de gheață cu propulsie nucleară.

Un alt „mare joc geopolitic” este în curs de desfășurare. China, care deține o bază de cercetare în arhipelagul Svalbard din Norvegia încă din 2004, își construiește primul spărgător de gheață cu propulsie nucleară.

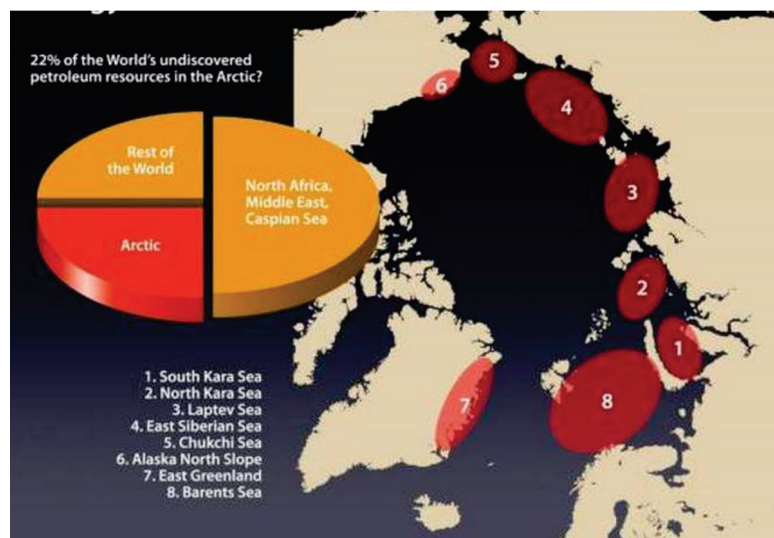

Figura nr. 8: Resursele energetice ale Arcticii

²⁸ <http://prosisitem.wordpress.com/2011/07/11/se-ncinge-lupta-pentru-controlul-Arcticii/>, accesat la 10.09.2019.

Franța, Japonia și Coreea de Sud se înghesuie pentru a obține un rol mai important în zonă. Dar, acești competitori nu sunt primiți la masa negocierilor. Astfel, la reuniunea membrilor Consiliului Arctic din 2017 s-a apreciat că „mai multe păreri ar complica lucrurile”²⁹.

Spre deosebire de toate celelalte regiuni din lume bogate în resurse energetice, Arctica este caracterizată de o suită de provocări care fac extracția și transportul costisitoare. Spre comparație, câmpurile petrolifere din Arabia Saudită nu cunosc perioadele lungi de întineric care există în Arctica, nu se află la mii de kilometri distanță de cel mai apropiat centru urban, nu există amplificarea rolului obstacolelor reprezentate de vreme și de lipsa expertizei. Toate aceste obstacole se traduc în costuri. Forajul offshore în zona arctică este o problemă care impune o expertiză pe care nu toate companiile o au (de exemplu, Gazprom utilizează expertiza companiei norvegiene Stahloil), care este costisitoare și, uneori, este obținută în schimbul unor concesiuni geopolitice (semnarea de către Rusia și Norvegia a Tratatului privind delimitarea maritimă și cooperarea în Marea Barents și în Oceanul Arctic, prin care Rusia a fost de acord cu pretențiile teritoriale ale Norvegiei)³⁰.

Creșterea producției mondiale de petrol și de gaze naturale a fost posibilă datorită creșterii numărului de terminale de gaz natural lichefiat (LNG) la nivel mondial și a exploatarea gazelor de sist. Aceste surse sunt oricum mai ieftine decât resursele energetice ale Arcticii.

Pentru a obține profit, este nevoie de piață, dar unii producători (Rusia, SUA, Canada) au deja un exces de energie. Majoritatea resurselor energetice arctice sunt situate în largul mării au nevoie de platforme offshore, necesită conducte subacvatice, infrastructura trebuie construită din materiale capabile să reziste la îngheț, iar materialele de construcție sunt astfel mai scumpe. De asemenea, temperaturile scăzute la care se livrează (pot ajunge la -40° C sau mai mult) generează o scădere a eficienței muncii. Se apreciază că eficiența muncii în zona arctică este cu 15% mai redusă față de condițiile normale. Lipsa de vizibilitate este o problemă majoră, în special pentru transport. Transporturile cu nave se execută cu dificultate. Navele circulă pe rute

Pentru a obține profit, este nevoie de piață, dar unii producători (Rusia, SUA, Canada) au deja un exces de energie. Majoritatea resurselor energetice arctice sunt situate în largul mării au nevoie de platforme offshore, necesită conducte subacvatice, infrastructura trebuie construită din materiale capabile să reziste la îngheț, iar materialele de construcție sunt astfel mai scumpe.

²⁹ <http://geopolitics.ro/cat-de-rentabila-este-exploatarea-resurselor-energetice-din-zona-arctica-partea-a-doua/>, accesat la 10.09.2019.

³⁰ *Ibidem*.

Resursele naturale deosebite ale Arcticii, în special hidrocarburi, și temerile legate de concurența pentru stăpânirea și exploatarea acestora au făcut ca Federația Rusă să-și consolideze prezența militară în regiune. Această situație a generat reacții de revizuire a strategiilor de securitate și de către celelalte state riverane arctice, dar și de către cele neriverane, care aspiră la promovarea propriilor interese în regiune.

necunoscute, fiind sprijinite de sisteme de supraveghere scumpe³¹. În zonele arctice, ecosistemele sunt mai vulnerabile, iar activitatea umană generează și riscuri de accidente.

La acest moment, întâmplarea face să fie o lipsă de hărți maritime adecvate la nivelul întregii regiuni. Pentru a crea o imagine mai clară, doar 1/8 din apele arctice ale Canadei sunt explorate la standarde moderne, iar ritmul greoi în care se execută cartografierea ne duce la concluzia că acțiunea va mai dura foarte mulți ani. Dar, pe măsură ce gheața se topește, probabil că interesele economice vor imprima acțiunilor de cartografiere un ritm mai alert.

În ultimii ani, este o solicitare tot mai intensă de a obține permisiunea de a folosi Pasajul de Nord. Doar în 2018, 500 de nave au obținut acest permis, iar faptul că majoritatea acestora erau rusești ne duce la concluzia că, în spatele acestor acțiuni, se află interesele geopolitice ale Rusiei și mai puțin interese de natură economică³².

ARCTICA SE MILITARIZEAZĂ

Resursele naturale deosebite ale Arcticii, în special hidrocarburi, și temerile legate de concurența pentru stăpânirea și exploatarea acestora au făcut ca Federația Rusă să-și consolideze prezența militară în regiune³³. Această situație a generat reacții de revizuire a strategiilor de securitate și de către celelalte state riverane arctice, dar și de către cele neriverane, care aspiră la promovarea propriilor interese în regiune.

Obiectivele Rusiei în regiune sunt de natură militară – asigurarea de capacități terestre, aeriene și navale, care să acopere întreaga zonă și de natură economică – exploatarea hidrocarburilor, care va necesita depozite, tehnologii noi și costisitoare, redeschiderea mărilor. În acest sens, Rusia a început un program ambițios de militarizare a regiunii. Astfel, un rol deosebit îl are Peninsula Kola, principala bază a submarinelor strategice rusești (cu propulsie nucleară sau cu propulsie și armament nuclear). Peninsula Kola are o poziție ideală nu doar pentru submarinele nucleare ca o componentă de bază a tridei nucleare, ci și pentru bombardierele nucleare și instalațiile

³¹ *Ibidem*.

³² <http://geopolitics.ro/cat-de-rentabila-este-exploatarea-resurselor-energetice-din-zona-arctica-partea-a-doua/>, accesat la 11.09.2019.

³³ Cf. Radu Pop, *Rusia își deschide un nou front de luptă*, disponibil online pe https://striripesurse.ro/rusia_isi_deschide_un_nou_front_de_lupta_1252956.html, accesat la 19.09.2019.

de lansare a rachetelor intercontinentale. În acest sens, Federația Rusă a crescut numărul focoarelor nucleare de la 1.400, în 2014, la 1.796, în 2017, potrivit informațiilor publicate de Departamentul de Stat al SUA³⁴. Un accent deosebit s-a acordat modernizării infrastructurii și armamentului tuturor categoriilor de forțe. Un rol important îl au forțele navale. În acest sens, a fost creat Comandamentul Strategic Unit al Arcticii, care include Flota Nordului și toate marile unități nou create sau existente aparținând forțelor terestre și aeriene cu rol de control și securitate a regiunii. În componența acestei structuri sunt 38 de nave de suprafață și aproximativ 40 de submarine, 8 dintre acestea fiind purtătoare de rachete balistice. În construcție sunt alte 4 submarine din clasa Borei, cu același rol major de protecție a apelor suverane, acționând inclusiv sub straturile groase de gheață pentru a inhiba operațiile la suprafața gheții³⁵.

A fost creat Comandamentul Strategic Unit al Arcticii, care include Flota Nordului și toate marile unități nou create sau existente aparținând forțelor terestre și aeriene cu rol de control și securitate a regiunii.

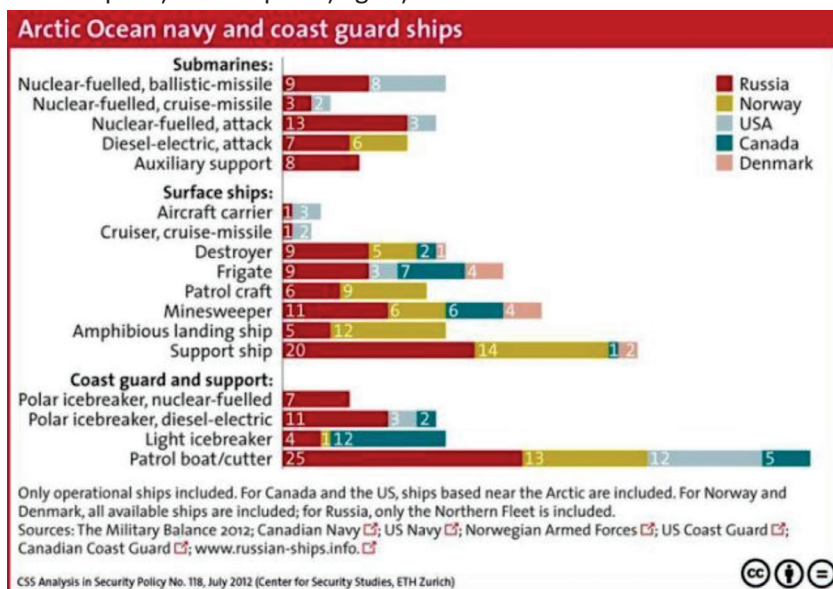

Figura nr. 9: Prezență navală în Arctica

Baza navală permanentă din Arctica adăpostește un grup de nave din Flota Nordului, care sunt puse în stare de alarmă permanentă din anul 2014 (navele de debarcare Gheorghii Podonomeset și Kondopoga, nava de alimentare Serghei Osipov, un spărgător de gheață cu propulsie nucleară, alte nave suplimentare care transportă tehnologie,

³⁴ Cf. Alexandru Grumaz, *op. cit.*

³⁵ *Ibidem.*

Moscova a creat două brigăzi de infanterie, componente ale grupului, pentru zonele arctice. Acestea sunt amplasate în complexele militare de pe insula Vranghel și în Capul Otto Shmidt, construite în formă de stea (ceea ce permite deplasarea liberă în interior) și cuprind apartamente, cantine, unități administrative, săli de sport, saune, cabinete de psihiatrie.

echipamente și personal ale *Grupului Armat al Arcticii* – structură specială care este destinată să apere interesele Rusiei în regiune). De asemenea, Moscova a creat două brigăzi de infanterie, componente ale grupului, pentru zonele arctice³⁶. Acestea sunt amplasate în complexele militare de pe insula Vranghel și în Capul Otto Shmidt, construite în formă de stea (ceea ce permite deplasarea liberă în interior) și cuprind apartamente, cantine, unități administrative, săli de sport, saune, cabinete de psihiatrie³⁷,

Federația Rusă a investit și în capacitățile de cercetare fără pilot adaptate la condițiile arctice, dispuse în două baze, una dintre acestea la doar 420 de mile marine de Alaska. Un indiciu al importanței regiunii este schimbarea strategiei militare ruse, în care este menționat explicit rolul deosebit de important al regiunii. Importanța acestui spațiu rezultă și din discursurile președintelui Vladimir Putin în diferite ocazii. Dar, declarațiile acestuia sunt urmate de acțiuni concrete. A dispus în zonă sisteme radar cu rază mare și medie de acțiune din clasa Murmansk BN și Nebo. De asemenea, a redeschis o parte din fostele baze sovietice și a construit baze moderne noi. A modernizat toată infrastructura aeroportuară și portuară de la Tikrit, Yorkuta, Alykel, Rogachyovo și Anadir.

Sunt semnale tot mai evidente ale dorinței Rusiei de militarizare a regiunii. Aceasta și-a repus în funcțiune și baza militară din Arhipelagul Novosibirsk, a redeschis șapte aerodromuri în Insulele Noii Siberiei, și-a dezvoltat infrastructura pentru aterizarea avioanelor de luptă și transport, alimentarea cu combustibil, azot și oxigen și instruirea piloților. Echipajele aeronavelor de vânătoare MiG-31 BM, Tu-95 și IL-76 M au testat aterizarea pe noile aerodromuri și au executat misiuni în zonă. De asemenea, a creat un sistem de apărare antiaeriană având în compunere doar sisteme de rachete antiaeriene noi. A dispus totodată înnoirea flotei de spărgătoare de gheață cu propulsie nucleară, trei, din șase prevăzute, fiind deja operaționale.

Există indicii că Federația Rusă și-a creat și o componentă navală hibridă care are în dotare nave cu aparatură electronică și care pot servi drept „navă gazdă” pentru minisubmarine capabile

³⁶ http://romanian.ruvr.ru/2014_09_10/Flota-nordica-a-Rusiei-va-avea-propria-baza-in-Artica-4036/, accesat la 09.09.2019.

³⁷ http://romanian.ruvr.ru/news/2014_09_08/Rusia-a-inceput-sa-costruiasca-baze-militare-in-Artica-9373/, accesat la 09.09.2019.

să se scufunde la mare adâncime. Aceste capacități au rolul de a disimula acțiunea de procurare a informațiilor din cablurile de fibră optică, existente în special în zona Breșei GIUK, iar în anumite condiții, de a le secționa. Toate aceste acțiuni ale Rusiei, declarate a fi doar defensive, se înscriu în strategia A2/AD, care are rolul de a reduce libertatea de navigație a NATO în regiune³⁸. Concurența pentru resursele, teritoriile și pentru dominația rutelor comerciale arctice implică o militarizare a regiunii, iar cel mai întunecat scenariu este cel al unui conflict militar.

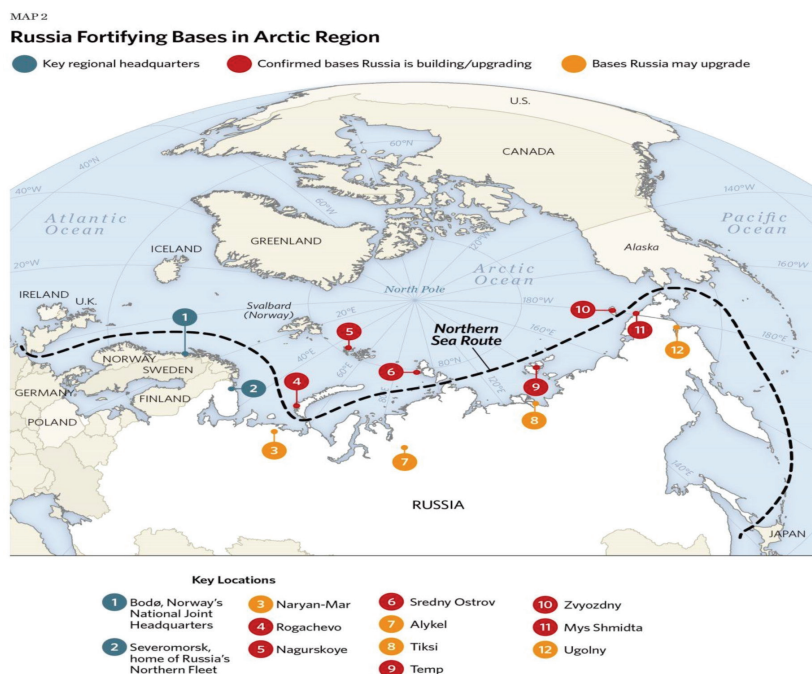

Figura nr. 10: Flota rusă în Arctica

Prin pretențiile sale, Rusia a intrat în coliziune cu toate statele din zonă. Fiind angajată pe mai multe fronturi deschise, Rusia promovează o politică deschisă, iar prezența militară în zona arctică este întărită de la un an la altul.

Statele care dețin teritorii în zona arctică dezvoltă și ele planuri de a construi infrastructură, de a-și îmbunătăți capacitățile militare, introducând sisteme de informații, cercetare și supraveghere (ISR),

Statele care dețin teritorii în zona arctică dezvoltă și ele planuri de a construi infrastructură, de a-și îmbunătăți capacitățile militare, introducând sisteme de informații, cercetare și supraveghere (ISR), antrenând forțele în condiții de climă extremă și dezvoltând capacitatea navelor de a naviga printre sloiurile de gheață.

³⁸ Ibidem.

antrenând forțele în condiții de climă extremă și dezvoltând capacitatea navelor de a naviga printre sloiurile de gheață³⁹. Norvegia și Danemarca, state limitrofe la Oceanul Arctic, au intrat și ele în competiția militară, creându-și câte un batalion arctic.

Canada și-a intensificat, în ultimii ani, exercițiile militare în zona arctică și are la dispoziție o forță de aproximativ 5.000 de rangeri, gata de acțiune în această regiune. Se încearcă, astfel, refacerea capacității operaționale pierdute ca urmare a participării la acțiunile din Afganistan.

Toate statele riverane Arcticii au luat în calcul, pe termen lung, potențialul economic și geopolitic al zonei. Până când investițiile vor fi rentabile, aceste state vor revendica zone cât mai întinse, încercând să-și extindă stăpânirea și drepturile exclusive, economice sau geopolitice. Deoarece mecanismele internaționale existente sunt ineficiente, problemele aflate în dispută vor fi rezolvate, cel mai probabil, în format bilateral.

Figura nr. 11: Teritorii revendicate

CONCLUZII

Toate statele riverane Arcticii au luat în calcul, pe termen lung, potențialul economic și geopolitic al zonei. Până când investițiile vor fi rentabile, aceste state vor revendica zone cât mai întinse, încercând să-și extindă stăpânirea și drepturile exclusive, economice sau geopolitice. Deoarece mecanismele internaționale existente sunt ineficiente, problemele aflate în dispută vor fi rezolvate, cel mai probabil, în format bilateral.

³⁹ Cf. Adrian Marius Dobre, *Geopolitica Nordului: lupta pentru resurse din zona arctică*, disponibil online pe https://calea_europeana.ro/mapamont-geopolitica-nordului-lupta-pentru-resurse-din-zona-artica-amd/, accesat la 05.09.2019.

Resursele naturale estimate a fi în zonă sunt împrăștiate pe suprafețe foarte mari și vor genera probleme mari în ceea ce privește exploatarea lor și transportul. Urmare a problemelor pe care le-ar implica exploatarea resurselor zonei, trebuie să privim planurile elaborate cu mult scepticism. Deocamdată, există impedimente de netrecut. Putem afirma că “*un nou mare joc geostrategic*” este în curs de desfășurare în Oceanul Arctic, ale cărui mize sunt cunoscute, mai puțin rezultatul final.

BIBLIOGRAFIE:

1. ***, Colecția revistei „*Străjer în calea furtunii*”, anii 2010-2015.
2. ***, Final Report at Naval Operations in an Ice-free Arctic Symposium, 17-18 aprilie 2001, disponibil online pe <http://www.star.nesdis.roaa.gov/star/documents/2007/IceSymp/FinalArcticReport.2001.pdf>.
3. Keith J. Bird și colectiv, *Circum-Arctic Resource Appraisal: Estimates of Undiscovered Oil and Gas of the Arctic Circle*, disponibil online pe <https://pubs.gov/fs/2008/3049/>.
4. Scott Borgerson și Caytlyn Antrim, *An Arctic Circle of friends*, disponibil online pe <https://www.nytimes.com/2009/03/28/opinion/28borgerson>
5. Alexandru Ionuț Cățoi, *Calea Maritimă de Nord*, disponibil online pe Geopolitis.ro/calea_maritima_de_nord/.
6. Aymeric Chauprade, „*La strategie globale des Etats–Units face à l’émergence de la Chine*”, *Revue française de géopolitique*, 2003.
7. Adrian Corobană, *Triunghiul de forțe geopolitice-SUA-China-Rusia*, Editura ARS DOCENDI, București, 2012.
8. Adrian Marius Dobre, *Geopolitica Nordului: lupta pentru resurse din zona Arctică*, disponibil online pe https://calea_europeana.ro/mapamont-geopolitica-nordului-lupta-pentru-resurse-din-zona-artica-amd/
9. Paul Dobrescu, *Geopolitică*, Editura Comunicare.ro, București, 2003.
10. Nicolae Dolghin, *Geopolitica. Dependentele de resursele energetice*, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2004.
11. Aleksandr Dughin, *Bazele Geopoliticii și viitorul geopolitic al Rusiei*, Editura Euroasiatica, București, 2010.
12. Alexandru Grumaz, *Un nou front de luptă pentru Rusia*, disponibil online pe https://adevarul.ro/international/artica_un_nou_front_de_lupta_pentru_rusia/..../index.html.
13. Radu Pop, *Rusia își deschide un nou front de luptă*, disponibil online pe https://striripesurse.ro/rusia_isi_deschide_un_nou_front_de_lupta_1252956.html.
14. Ion Porojan, „*Aspecte ale geopoliticii resurselor energetice*”, în “*Asimetria Resurselor Energetice*”, *Geopolitica, Revista de Geografie*

- Politica, Geopolitica si Geostrategie, Anul V, nr. 23, Editura Top Form, Bucuresti, 2007.
15. Paul Reynolds, *Russia a head in Arctic gold rush*, disponibil online pe www.news.bbc.co.uk/2/hi/6925853.stm.
  16. P. Singh, *Whose Arctic is it anyway?*, disponibil online pe <https://idso.in/publications>.
  17. Mioara Stoica, *S-a lansat o nouă rută comercială printre ghețarii din Oceanul Arctic*, disponibil online pe epochtimes_romania.com/news/s_a_lansat_o_nouă_ruta_comerciala_printre_ghetarii_din_oceanul_artic_201482
  18. Alvin Toffler, *Al treilea val*, Editura Politică, București, 1983.
  19. Alex Vărzaru, *Canada vrea oficial Polul Nord*, disponibil online pe www.ziare.com/internațional/canada/canada-vrea-oficial-polul-nord-272124.

WEBGRAFIE:

1. http://www.hotnews.ro/stiri-revista_presei_international-9396922-time-Putin_ incinge-cursa-pentru-controlul-arcticului-10000-soldati-rusi-indreapta-spre-nord.html
2. politica.org.ro/geopoliticaa-/geopolitica_conflictul_arctic_un_razboi_rece_intr-o_zona_inghetata/22362/
3. http://romanian.ruvr.ru/2014_10_30/Oamenii_de_stiinta_au_demonstrat_ca_Rusia_are_dreptul_sa_revendice_teritoriile_arctice/0883/
4. http://romanian.ruvr.ru/2014_08_09_Canada_intentioneaza_sa-si_extinda_teritoriul_in_Arctica-61491/
5. http://romanian.ruvr.ru/2014_09_10/Flota-nordica-a-Rusiei-va-avea-propria-baza-in-Arctica-4036/
6. http://romanian.ruvr.ru/news/2014_09_08/Rusia-a-inceput-sa-costruiasca-baze-militare-in-Arctica-9373/
7. www.zf.ro/business_international/zona_arctica_urmatoarea_frontiera_in_lupta_pentru_resursele_energetice_12535003/
8. <http://geopolitics.ro/cat-de-rentabila-este-exploatarea-resurselor-energetice-din-zona-arctica-partea-a-doua/>
9. <http://ziarullumina.ro/pagina-de-istorie/realitati-si-influente-economice-politica-externa-rusiei>
10. <http://www.zf.ro/politica/politica-externa/rusia-vorbeste-de-razboi-in-lupta-pentru-resurseleenergetice-4360567/>
11. <http://geopolitics.ro/noul-proiect-geopolitic-al-rusiei/>
12. http://romanian.ruvr.ru/2014_09_10/Flota-Nordica-a-Rusiei-va-avea-propria-baza-in-Arctica-4036/
13. https://www.cbc.ca/news/canada/nova_scotia/otawa_sign_288m_contact_fr_desing_of_artic_ships_11312194

14. https://www.ctnews.ca/Canadian_forces_carry_out_arctic_training_exercises_1319026
15. <https://wsl.jw.org/ro.walorg/d/r34/lpm/102003848>
16. www.referat.ro/referate_despre_oceanul_arctic_referat-html http://www.cass.ro.org/arctica/Alexandru_Grumaz
17. https://www.digi24.ro/externe/Rusia_ameninta_ca_va_scufunda_navele_straine_care_tranverseaza_oceanul_artic_1093522
18. https://thebarentsobserver.com/en/security/201903/izvestia_what_awaits_foreign_military_versus_northern_sea_route/
19. <http://prosistem.wordpress.com/2011/07/11/se-ncinge-lupta-pentru-controlul-Arcticii/>
20. <http://geopolitics.ro/cat-de-rentabila-este-exploatarea-resurselor-energetice-din-zona-arctica-partea-a-doua/>
21. <https://adevarul.ro/internațional/n-lume/batalia-resursele-energetice-oceanul-artic-1-50>

